

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobkyně: **J. B.**, zastoupené Mgr. Petrem Poločkem, advokátem, se sídlem Novodvorská 667, Frýdek - Místek, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 4. 2007, v řízení o kasační stížnosti právního zástupce žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 2. 2008, č. j. 18 Cad 96/2007 - 32,

takto:

- I. V řízení **se pokračuje.**
- II. Kasační stížnost **se zamítá.**
- III. Žalované **se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.**

Odůvodnění:

Zástupce žalobkyně (dále jen „stěžovatel“) napadá usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 2. 2008, č. j. 18 Cad 96/2007 - 32, kterým mu byla podle ustanovení § 44 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), uložena pořádková pokuta ve výši 10 000 Kč za urážlivé podání. Nejvyšší správní soud řízení o kasační stížnosti usnesením ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 41/2008 - 64, přerušil podle § 48 odst. 2 písm. f) s. ř. s., a to proto, že před rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu probíhalo řízení o sporné otázce ve smyslu § 17 s. ř. s., na jejímž řešení záviselo rozhodnutí v projednávané věci. Konkrétně šlo o otázku, zda je krajský soud oprávněn k vydání rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty ve smyslu § 44 odst. 1 s. ř. s. ve stádiu řízení po podání kasační stížnosti proti jeho rozhodnutí, kdy činí úkony ve smyslu § 108 s. ř. s.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu usnesením ze dne 14. 7. 2009, č. j. 4 Ads 101/2007 - 159, rozhodl tuto otázku tak, že krajský soud je oprávněn uložit pořádkovou pokutu podle § 44 odst. 1 s. ř. s. v řízení o kasační stížnosti, vykonává-li sám procesní úkony podle ustanovení § 108 a § 110 odst. 4 s. ř. s. V důsledku toho odpadl důvod pro přerušení řízení.

Stěžovatel v kasační stížnosti proti zmíněnému usnesení krajského soudu namítal, že jde o rozhodnutí nepřezkoumatelné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Napadené usnesení krajského soudu shledalo v podání stěžovatele učiněném za žalobkyni (kasační stížnost ve věci přezkumu rozhodnutí žalované o invalidním důchodu žalobkyně) pasáž, kterou vyhodnotilo jako urážlivé podání, aniž jakkoliv právně přiléhavým způsobem zdůvodňuje, proč je podání urážlivé a které konkrétní výroky urážlivé jsou. Odůvodnění usnesení podle stěžovatele postrádá jakoukoliv právní úvahu o tom, na základě jakých skutečností soud dospěl k závěru, že podání stěžovatele lze oprávněně vnímat jako urážlivé.

Stěžovatel v této souvislosti namítá, že soud vůbec nevzal v úvahu povinnost advokáta řídit se pokynem klienta, zákonem o advokacii a etickým kodexem advokáta. Vázán těmito předpisy a pokyny je advokát oprávněn činit veškeré úkony k uplatnění práv svého mandanta a činit vše k prosazení jeho zájmů. Stěžovatel uvádí, že jak manžel žalobkyně, tak žalobkyně samotná byla přítomna jednání před krajským soudem, oba přitom vyjádřili své zděšení nad tím, co v jednacím síni viděli. Stěžovatel posléze koncipoval kasační stížnost v souladu s názory a podle formulací žalobkyně. Žalobkyně vyjádřila podpisem stížnosti souhlas s jejím obsahem.

Stěžovatel dále zdůrazňuje, že krajský soud, který ve věci rozhodoval, nadto skutečně v medicíně ani v medicínském právu vzdělán není, takže nejde o nepravdu, natož o urážlivý výrok. Pokud uvedl v kasační stížnosti ve věci žalobkyně, že soud otrocky přejal závěry posudkové komise, pak opět znovu tvrdí, že tomu tak je, a to na základě osobní zkušenosti z jednání ve věci žalobkyně. Z faktu, že soud nebral zřetel na poukaz stěžovatele na podle jeho soudu zcela vadné závěry posudku lékaře okresní správy sociálního zabezpečení, stejně jako na zcela odbytý a v podstatě neprovedený přezkum zdravotního stavu žalobkyně posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí, stěžovatel vyvodil, že krajský soud „*této složité lékařské problematice absolutně nerozumí*“. Pokud se pak soud cítil být uražen tím, že stěžovatel v podání zmínil zdravotní handicap rozhodujícího soudce, stěžovatel namítá, že opět neřekl nic, co by nebyla pravda. Všichni, kdo byli v jednacím síni, podle stěžovatele byli více než překvapeni, že soudce vykonává svou funkci v takovém zdravotním stavu, jaký byl na pohled více než evidentní. To podle stěžovatele není urážka soudu, ale spíše projevem lítosti.

Konečně zmínil stěžovatel ustanovení čl. 17 Listiny základních práv a svobod, podle něhož mu přísluší svoboda projevu, která zaručuje, že může své názory svobodně vyjadřovat.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Z obsahu soudního spisu zjistil Nejvyšší správní soud následující skutečnosti potřebné pro posouzení kasační stížnosti:

Stěžovatel v zastoupení žalobkyně dne 2. 1. 2008 podal kasační stížnost proti rozsudku krajského soudu ve věci invalidního důchodu žalobkyně. V ní krom jiného (vcelku rozsahem a argumentací skromného) obsahem závěrem uvedl:

„Naprosto nejhorší však pro mne je zjištění, že soud podle mého názoru naprosto nerozumí medicínské terminologii, není schopen chápat souvislosti, které vyplývají z jednotlivých lékařských zpráv, naprosto nechápe význam jednotlivých vyšetření, nechápe rozsah zdravotního postižení, možné příčinné souvislosti a jeho následky. To vše proto, že soud není v tomto oboru nijak vzdělán, ani se vzdělávat nechce, což logicky v tomto konkrétním případě vedlo soud k postupu, že jen otrocky přejal závěry posudkové komise, aniž by byl schopen uvědomit si, že můj zdravotní stav je zcela jiný, než se v posudku píše. Soud se však ani nesnažil věci porozumět a zjistit pravdu o mém zdravotním stavu, a proto mnou navržené důkazy bez dalšího zamítl.

Zaráží mne i to, že soudce, který tuto věc rozhodoval, byl sám natolik zdravotně handicapován, že mám důvodné pochybnosti o tom, že je schopen soudcovskou funkci dále zastávat a rozhodovat o tak složitých věcech, jakými nepochybně jsou přezkumy zdravotního stavu a orientace v medicínském právu.“

Kasační stížnost byla opatřena v závěru jménem žalobkyně, byla nicméně signována pouze stěžovatelem a stěžovatel ke kasační stížnosti přiložil plnou moc, jíž ho žalobkyně pověřila zastupováním v řízení o kasační stížnosti.

Krajský soud v záhlaví označeným usnesením uložil stěžovateli pořádkovou pokutu ve výši 10 000 Kč. V odůvodnění usnesení uvedl, že stěžovatel v kasační stížnosti, již sepsal v zastoupení žalobkyně, uvedl i pasáže, které byly citovány výše (krajský soud je doslovně v odůvodnění citoval). O těchto pasážích krajský soud v odůvodnění uvedl, že je nelze kvalifikovat jinak než jako urážlivé, proto považoval za naplněnou hypotézu normy § 44 odst. 1 s. ř. s., neboť ta váže možnost uložení pořádkové pokuty na učinění urážlivého podání či přednesu.

Usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 20. 2. 2008, kasační stížnost byla podána dne 29. 2. 2008.

Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.) a tuto kasační stížnost podal včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). V kasační stížnosti uplatňuje důvody, které lze podle obsahu považovat za důvody ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto považuje pro tyto důvody kasační stížnost za přípustnou. Nejvyšší správní soud za této situace napadený rozsudek krajského soudu v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů a v rozsahu kasační stížnosti podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud se, sleduje logiku kasačních námitek, nejdříve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti usnesení krajského soudu o uložení pořádkové pokuty. Stěžovatel rozhodnutí krajského soudu vytýká, že je nepřezkoumatelné, protože právně

přiléhavým způsobem nezduvodňuje, proč je podání urážlivé a které konkrétní výroky urážlivé jsou. Odůvodnění usnesení podle stěžovatele postrádá jakoukoliv právní úvahu o tom, na základě jakých skutečností soud dospěl k závěru, že podání stěžovatele lze oprávněně vnímat jako urážlivé. V této souvislosti Nejvyšší správní soud považuje za nutné zdůraznit, že nepřezkoumatelnost ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. je třeba chápat podle ustálené judikatury jednak nepřezkoumatelnost pro nesrozumitelnost, jednak nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů. Za nepřezkoumatelné pro **nesrozumitelnost** lze přitom obecně považovat takové rozhodnutí soudu, z jehož výroku nelze zjistit, jak vlastně soud ve věci rozhodl, tj. zda žalobu zamítl, odmítl nebo jí vyhověl, případně jehož výrok je vnitřně rozporný. Pod tento pojem spadají i případy, kdy nelze rozeznat, co je výrok a co odůvodnění, kdo jsou účastníci řízení a kdo byl rozhodnutím zavázán (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 78, dostupný na www.nssoud.cz). Nepřezkoumatelným pro nesrozumitelnost je dále i rozhodnutí, jehož výrok je v rozporu s odůvodněním, které neobsahuje vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Ads 35/2003 - 70, dostupný na www.nssoud.cz). Nepřezkoumatelnost pro **nedostatek důvodů** je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostatecích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Za takové vady lze považovat případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy byly v řízení provedeny.

Napadené rozhodnutí krajského soudu je sice velmi stručné, nicméně samotná stručnost ještě neimplikuje nepřezkoumatelnost ve výše naznačeném smyslu. Předně je z napadeného rozhodnutí zcela zřejmé, o jaké skutečnosti soud své rozhodnutí opřel. Nelze přisvědčit námitce stěžovatele, že není zřejmé, jaké výroky stěžovatele měl soud za urážlivé - krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí sporné pasáže doslovně ocitoval a uvedl jejich zdroj (stěžovatelem sepsaná kasační stížnost). Tím jasně a nesporně vymezil skutkový základ svého rozhodnutí. V tomto ohledu tedy není možné považovat rozhodnutí krajského soudu za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

Pokud jde o možnou nesrozumitelnost, stěžovatel vytýká napadenému rozhodnutí nedostatek „přiléhavých právních důvodů“, proč jsou některé pasáže kasační stížnosti urážlivé. Námitkou „přiléhavosti“ či „nepřiléhavosti“ právní argumentace však již stěžovatel v zásadě míří na případnou jinou vadu rozhodnutí (a to nezákonnost). Ostatně celý další obsah kasační stížnosti je určován právní polemikou s napadeným rozhodnutím, tj. vypořádává se s kvalitou a přiléhavostí právního hodnocení. Kritérium „přiléhavosti“, v širším smyslu též hloubky, rozsahu či kvality právní argumentace, však není kritériem nepřezkoumatelnosti nebo přezkoumatelnosti rozhodnutí. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nesrozumitelnost je dána tehdy, jak bylo výše uvedeno, pokud rozhodnutí neobsahuje **vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností**. To znamená, že vadou nepřezkoumatelnosti trpí rozhodnutí pouze v případě, že postrádá základní náležitost aktu aplikace práva, a to vyjádření výsledku subsumpce seznalého skutkového stavu pod hypotézu právní normy. O takovou vadu v posuzovaném případě zjevně nejde - vymezený výrok (skutková okolnost) byl soudem hodnocen jako urážlivý ve

smyslu § 44 odst. 1 s. ř. s. To znamená, že soud zjištěné skutečnosti pod určitou právní normu subsumoval a výsledek své subsumpce učinil zjevným. V tomto smyslu je rozhodnutí přezkoumatelné. Zda je tato subsumpce správná, zda se opírá o přílehlavé úvahy vycházející z interpretace normy a konečně zda je provedená interpretace normy dostatečně z rozhodnutí zjevná, to je již otázka jiná, otázka právního hodnocení, a tedy případné vady nezákonnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Stěžovatelovy námitky, jak již bylo předznamenáno, jsou svou povahou tedy spíše námitkami nezákonnosti rozhodnutí krajského soudu. Pokud jde o nezákonnost rozhodnutí, podstatnou otázkou je, zda byla na předmětný skutkový stav aplikována přílehlavá norma, která byla řádně vyložena.

Podle ustanovení § 44 odst. 1 s. ř. s. může být usnesením uložena jako pořádkové opatření pokuta až do výše 50 000 Kč tomu, kdo neuposlechne výzvy soudu nebo učiní urážlivé podání či přednes. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 19. 1. 2005, č. j. 3 Ads 57/2003 - 79, dostupný na www.nssoud.cz, smyslem pořádkové pokuty jakožto pořádkového opatření při vedení procesu je jednak zajištění hladkého průběhu a důstojného průběhu soudního řízení, jednak ochrana jak veřejné autority, kterou soud zastává, tak osobnostních práv osob účastnících se řízení v širokém smyslu (účastníci řízení, osoby na řízení zúčastněné, svědci, tlumočníci apod.). Pokud jde o urážlivá podání, Nejvyšší správní soud v témže rozsudku konstatoval, že po stránce objektivní je urážlivým každý výrok, kterým se autorita úředních orgánů zjevně snižuje nebo kterým jsou porušena osobnostní práva jiných osob. Primárním hlediskem pro posouzení oprávněnosti aplikace ustanovení § 44 odst. 1 s. ř. s. ve stěžovatelově případě je tedy zjištění, zda příslušné pasáže kasační stížnosti byly „objektivně urážlivými“ v naznačeném smyslu. V posuzovaném případě šlo o výroky hodnotící soud - nešlo tedy o výroky, jimiž by z povahy věci mohly být zasaženy osobnostní statky osob účastnících se řízení. Kritériem urážlivosti výroků je tu tedy již zmíněná zjevnost snižování autority soudu jako orgánu veřejné moci. To ostatně koresponduje plně s účelem pokuty ve smyslu § 44 odst. 1 s. ř. s. jako pořádkového opatření, a to zajištění důstojnosti jednání před soudem. Jaké podání, resp. jaký výrok pak zjevně snižuje autoritu soudu?

Autoritou se v nejširším slova smyslu myslí sociální pozice, která je připisována nějaké instituci či osobě a která působí tak, že se jiní lidé ve svém jednání a myšlení řídí podle této instituce či osoby. Autorita vzniká buď společenskými procesy nebo na základě předcházející zkušenosti. Autorita státních orgánů, zejména pak orgánů soudních, je přitom typickou autoritou vzniklou jednak společenskými procesy, jednak autoritou formální resp. autoritou deontickou. Je to ústavní zákon, který formuluje soudnictví jako autoritativní státně mocenský nástroj rozhodování sporů a ochrany práv a vybavuje je pravomocí závazně stanovit individuálním rozhodnutím práva a povinnosti osob. Právě deontická povaha soudní autority vyžaduje, aby nebyla zásadně, v samém základě, zpochybněna kompetence soudního orgánu konat své funkce. Jinak řečeno - např. Evropský soud pro lidská práva při výkladu čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikována pod č. 209/1992 Sb.) a při úvahách, kam může zajít kritika soudů jako výraz svobody slova, zcela stabilně konstatuje, že pojem autority soudu zahrnuje především to, že soudy jsou, a jsou tak i všeobecně přijímány veřejností, fórem pro řešení právních sporů a pro rozhodování o vině a nevině jedince v trestních věcech

(např. srov. rozsudek ESLP ze dne 29. 8. 1997 ve věci *Worm proti Rakousku*, č. stížnosti 83/1996/702/894). Pokud jde o autoritu soudu, možnost bezbřehé kritiky je třeba poměřovat zájmem zachování bazální důvěry v soudy v demokratické společnosti (srov. rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 1993 ve věci *Fey proti Rakousku*, č. stížnosti 14396/88). To samozřejmě neznamená, že není možné nijak zpochybňovat správnost závěrů soudů, polemizovat s jejich rozhodnutími, resp. že by byla vyloučena možnost kritizovat soudce vůbec (srov. rozsudek ESLP ze dne 22. 2. 1989 ve věci *Barfod proti Dánsku*, č. stížnosti 11508/85). Konec konců takovou možnost předpokládá již sám procesní nástroj opravného prostředku, tato polemika či nesouhlas však musí mít v zájmu zachování bazální důvěry v soudní autoritu nějaké meze.

Pro účely posouzení předkládaného případu není v tento okamžik potřebné zabývat se obšírně doktrinárními či judikatorními východisky a přístupy k možnému tu širšímu, tu užšímu pojetí přípustné míry kritiky soudní moci (k tomu srov. např. Kosar, D.: *Kobenter proti Rakousku: Přípustná míra kritiky soudcovského stavu*, in *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*, ASPI Praha, ročník X., č. 1, str. 32 - 41). Podstatné je, že v zásadě panuje shoda, že jakkoliv se svoboda slova vztahuje nejen na informace a myšlenky, které jsou příznivě přijímané či považované za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují (srov. rozsudek ESLP ze dne 25. 11. 1999 ve věci *Nilsen a Johnsen proti Norsku*, č. stížnosti 23118/93), základní mezí je kritérium všeobecně známé především z oblasti ochrany osobnosti před zásahem do osobní cti, a to, zda je projevená kritika buď konstatováním in radice pravdivých skutečností, nebo hodnotícím soudem na skutečnosti založeným a skutečnosti přiměřeným (tak např. rozsudek ESLP ze dne 26. 4. 1995 ve věci *Prager a Oberschlick proti Rakousku*, č. stížnosti 15974/90). V obdobném smyslu hovoří ostatně i již citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 3 Ads 57/2003, konstatuje-li, že kritiku lze považovat za oprávněnou, pokud svým obsahem a formou nevybočuje z účelu **kritiky věcné** způsobem, jenž by se **dotýkal cti** kritizovaného.

V posuzovaném případě je zřejmé již ze samotné dikce sporných pasáží užitých stěžovatelem v kasační stížnosti na adresu krajského soudu (resp. na adresu konkrétního soudce rozhodujícího ve věci), že jde o soudy hodnotící („...soud podle mého názoru naprosto nerozumí medicínské terminologii, není schopen chápat souvislosti....“; „...soud není v tomto oboru nijak vzdělán, ani se vzdělávat nechce...“). Jak již bylo předznamenáno, hodnotící soud, jehož pravdivost či nepravdivost nelze z povahy věci prokazovat, musí k tomu, aby požíval ochrany svobody projevu, jednak vyvěrat ze skutečnosti, jednak musí být povaze věci přiměřený. V posuzovaném případě je zjevné, že skutkový podklad pro vynesené soudy stěžovatel žádný nepřináší a ani přinést nemůže. Vzhledem k tomu, že předmětem řízení nebyly otázky ani medicíny, ani „medicínského práva“ (což ani z povahy věci možné není, jakkoliv se stěžovatel patrně domnívá opak - k omylu stěžovatele co do podstaty řízení ve věcech dávek důchodového pojištění podmíněných zdravotním stavem lze odkázat na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci samé pod sp. zn. 6 Ads 40/2008), stěžovatel neměl nejmenší příležitosti učinit skutkový závěr o tom, jakými znalostmi medicínské terminologie rozhodující soudce disponuje, zda je schopen chápat souvislosti vyplývající z lékařských zpráv, zda je schopen chápat význam jednotlivých vyšetření apod. Jakýkoliv prokazatelný skutkový základ pak postrádá stěžovatelovo konstatování, že postup soudu je způsoben tím, že „soud není v tomto oboru nijak vzdělán,

ani se vzdělávat nechce“. Úsudek o tom, že někdo není vzdělán v oboru, který se údajně měl v rozhodnutí soudu uplatnit, leč se z povahy věci uplatnit nemohl, stejně jako úsudek o něčí vnitřní mentální rezervaci je absurdní. V tomto ohledu je použitá kritika zjevně excesivní v tom smyslu, že postrádá jakéhokoliv věcného podkladu - jde o čistě hodnotící soudy, které se neopírají o jakékoliv seznatelné skutečnosti. Zřejmým účelem použité kritiky je dehonestováním soudu dodat na přesvědčivosti předchozím argumentům. V této souvislosti nemůže být omluvou, že použité formulace jsou snad výrazem frustrace z předchozího řízení, která mohla být zapříčiněna i míjejícím se náhledem na podstatu řízení. Nejvyšší správní soud si je vědom toho, že v případě ukládání pořádkových pokut za urážlivá podání či přednesy je třeba mít na paměti, že urážlivé projevy účastníků mohou mít kořeny v jejich dlouhodobé frustraci z neúspěšného průběhu sporu či v jiných „pochoitelných“ důvodech a že soudy jako reprezentanti veřejné moci mají být nadány větší dávkou tolerance, velkorysosti a nadhledu, než je tomu u jednotlivých občanů, jak požaduje Ústavní soud ve své judikatuře (tak zejména náleze ze dne 17. 10. 2000 ve věci sp. zn. I. ÚS 211/99). Nicméně v posuzovaném případě šlo o podání, které formuloval advokát - právní profesionál, od něhož lze očekávat, že bude schopen od osobních pocitů při výkonu své praxe odhlédnout (k tomu viz níže). Zcela neakceptovatelným je pak poukaz na zdravotní handicap soudce v souvislosti s vyslovenou „důvodnou pochybností“ o schopnosti rozhodovat „tak složité“ případy, jako případy vyžadující orientaci v „medicinském právu“. Narážky na zdravotní postižení spojené s vyslovenou pochybností o mentální schopnosti postiženého patří k nejhrubším útokům ad personam, jejichž užití v argumentaci je oprávněně v běžném úzu označováno jako perfidní. Jde totiž o jednu z nejhrubších forem abusivní ad hominem argumentace, která zpochybňuje kognitivní schopnosti oponenta domněle objektivizujícím způsobem, a to na základě jeho vnějšího vzezření. Stěžovatelův pokus hodnotit svou výpověď později jako „výraz lítosti“ je v kontextu citovaných pasáží zcela nepřesvědčivý. V kontextu s předchozím zpochybněním vzdělání soudce v určitém oboru jde o zjevnou gradaci kritiky, nikoliv o pokus empatického vyjádření účasti na těžkém údělu zdravotně postiženého.

Vedle výše uvedeného nelze odhlédnout od skutečnosti, že podání, jehož část byla shledána jako urážlivá, formuloval právní profesionál, advokát. Shodou okolností tuto skutečnost vyzdvihuje i sám stěžovatel, ovšem v tom smyslu, že byl ohledně obsahu jím koncipovaného podání zásadně vázán s ohledem na ustanovení zákona o advokacii a etických předpisů pokyny žalobkyně. Nadto odpovědnost za obsah podání distribuuje na žalobkyni v tom smyslu, že konec konců obsah podání stvrdila svým podpisem. K tomu budiž poznamenáno následující:

V první řadě je třeba zásadně odmítnout pokus o distribuci odpovědnosti za obsah podání zpracovávaného advokátem na jeho klienta, jehož pokyny se řídí. Procesní teorie sice samozřejmě vychází z toho, že procesní úkony učiněné zástupcem účastníka jsou nahlíženy jako úkony onoho účastníka, nicméně pokud jde o procesně nerelevantní jednání v řízení (tj. jednání, které nemá samo o sobě vliv na průběh a výsledek řízení), typicky jednání týkající se právě pořádku v řízení, je přičitatelné vždy té osobě, která skutečně jedná. Procesní úkon (kasační stížnost), jehož obsahem byly urážlivé pasáže, podal a koncipoval stěžovatel jako zástupce žalobkyně. Podle běžného úzu byla kasační stížnost opatřena v závěru jménem žalobkyně (nikoliv tedy jejím podpisem, jak stěžovatel uvádí), signována však byla stěžovatelem, a to u jeho identifikace jako zástupce žalobkyně

na titulní stránce kasační stížnosti. Již Nejvyšší správní soud Republiky československé v rozhodnutí ze dne 30. 10. 1934 ve věci sp. zn. 16539/34 dovodil, že za urážlivé podání odpovídají právě i advokáti, kteří jako zmocněnci užívají v písemných podáních urážejícího způsobu psaní. Stejně tak zcela explicitně konstatoval i novodobý Ústavní soud, že sice je třeba mít na paměti, že účastníky soudního řízení jsou fyzické nebo právnické osoby, nikoliv jejich zástupci, nicméně pokud jde o vztahy při zajištění pořádku při vedení soudního řízení, jde případně o přímý vztah soudu a „rušícího“ advokáta (srov. zejména usnesení ve věci sp. zn. III. ÚS 234/96, ve věci sp. zn. III. ÚS 749/2000, či ve věci sp. zn. I. ÚS 818/06). V tomto ohledu tedy považuje Nejvyšší správní soud stěžovatele z hlediska pořádku a důstojnosti soudního řízení za plně odpovědného za obsah podání, které jako zástupce (advokát) účastníka řízení sepsal a soudu doručil.

Dále pak Nejvyšší správní soud musí co nejrozhodněji odmítnout stěžovatelovu argumentaci v tom smyslu, že snad jeho profesní závazek vázanosti pokynem klienta ospravedlňuje užití výrazových prostředků, které klient požaduje, resp. které (byť expresivně) vyjadřují klientovy názory na soudní rozhodnutí. Takový výklad stavovských předpisů je třeba odmítnout jako zcela scestný. Podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, je sice advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, nicméně pokyny klienta však není vázán, **jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem**. Přitom podle § 17 téhož zákona je advokát při výkonu advokacie povinen postupovat tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis. Tím je usnesení představenstva České advokátní komory ze dne 31. října 1996, č. 1/1997, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (dále jen „etický kodex“). Etický kodex zcela jasně přitom stanoví, že advokát je jednak všeobecně povinen poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu (čl. 4 odst. 1 etického kodexu), jednak je speciálně ve vztahu k soudům povinen zachovávat náležitou úctu a zdvořilost (čl. 17 odst. 1 etického kodexu).

Postavení stěžovatele jako advokáta jej tedy zavazuje naopak k mnohem vyššímu standardu chování a neumožňuje akceptovat u advokáta způsoby, které by snad byly omluvitelné jistými okolnostmi u účastníka řízení.

V tomto ohledu a při opakovaném zdůraznění deontického charakteru soudní autority je podle názoru Nejvyššího správního soudu třeba opět velmi důrazně poukázat na setrvalou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva při výkladu čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, pokud se týká právě výroků advokátů na adresu soudů. Evropský soud pro lidská práva v této souvislosti zásadně ve všech věcech konstatuje, že zvláštní postavení advokátů (resp. právních profesionálů obecně) spočívá při výkonu soudnictví v tom, že mají ústřední význam zprostředkovatele mezi veřejností a soudy. Tímto postavením zprostředkujícího článku lze pak vysvětlit právě obvyklá omezení (resp. regulace) chování členů tohoto stavu, včetně omezení svobody projevu. Evropský soud pro lidská práva dokonce výslovně konstatuje, že při zohlednění klíčové pozice advokátů lze od nich oprávněně očekávat, že přispějí k řádnému výkonu soudnictví, a tak i k udržení (získání) důvěry v soudnictví. Jakkoliv tedy článek 10 Úmluvy o ochraně

lidských práv a základních svobod nechrání pouze podstatu vyřčených myšlenek a sdělení, ale též formu, jakou se projevují, a jakkoliv jsou advokáti jistě oprávněni komentovat veřejně výkon soudnictví, jejich kritika musí mít meze, neboť právníkova svoboda slova v soudní síni není neomezená a zájmy, jako je autorita soudu, jsou natolik důležité, aby ospravedlnily omezení tohoto práva (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 20. 5. 1998 ve věci *Schöpfer proti Švýcarsku*, č. stížnosti 25405/94; rozsudek ze dne 21. 3. 2002 ve věci *Nikula proti Finsku*, č. stížnosti 31611/96, či rozsudek ze dne 15. 12. 2005 ve věci *Kyprianou proti Kypru*, č. stížnosti 73797/01). S ohledem na právě uvedené se jeví zcela neopodstatněným stěžovatelův poukaz na realizaci práva na svobodný projev ve smyslu čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.

To ostatně potvrzuje rovněž setrvalá judikatura Ústavního soudu ve věci ukládání pořádkových pokut v soudním řízení - standardní argumentací stěžovatelů před Ústavním soudem je totiž právě poukaz na domnělé porušení čl. 17 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud tyto poukazy zásadně odmítá s tím, že ustanovení čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zaručuje každému svobodu projevu a právo na informace, tj. právo svobodně (nerušeně) projevovat své myšlenky, příp. své znalosti, a právo být informován. Svoboda projevu je konkretizována v čl. 17 odst. 2 Listiny, v němž se projevem rozumí vyjádření názoru. V tomto smyslu Ústavní soud chápe svobodu projevu jako právo vyjádření svých myšlenek, resp. idejí, vědomostí (znalostí), představ, přání apod., a to jak vůči určitému adresátu, tak veřejně vůči komukoliv. Také toto právo je však nutno pojímat v jeho společenském kontextu. Ústavní soud již v nálezu ve věci sp. zn. III. ÚS 359/96 konstatoval, že svoboda projevu a vyjádření vlastních názorů nemá charakter filosofické kategorie, ale jako pojem ústavněprávní při své aplikaci na konkrétní skutkový základ podléhá obvyklým zásadám a pravidlům právní interpretace. Ústavně zaručené právo vyjadřovat své názory, bez ohledu na případně možné omezení zákonem (čl. 17 odst. 4 Listiny), je již obsahově omezeno právy jiných, ať již tato práva plynou jako ústavně zaručená z ústavního pořádku republiky či z jiných zábran daných zákonem chránících celospolečenské zájmy a hodnoty; nejen tato obsahová omezení mohou právo vyjadřovat názory zbavit jeho ústavní ochrany, neboť i forma, jíž se názory navenek vyjadřují, je úzce spjata s ústavně zaručeným právem, k němuž se upíná. Proto Ústavní soud dospívá k názoru, že pokud vybočí publikovaný názor z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztrácí charakter korektního úsudku a jako takový se pravidla ocitá již mimo rámec ústavní ochrany. Z toho vyplývá, že v podstatě lze pokládat za nezbytné sankcionování či prevenci před urážlivými útoky proti objektům ochrany, pokud „formality“, „podmínky“, „omezení“ či „sankce“ jsou přiměřené legitimnímu účelu. V tomto ohledu Ústavní soud zásadně neshledává v případném uložení pořádkové pokuty zásah do základního práva projevovat myšlenky či šířit informace, neboť jde toliko o sankcionování nekultivovaného způsobu jejich šíření. Ústavní soud shledává, že v určitých situacích (mezi něž patří i soudní řízení) je třeba volit adekvátní výrazové prostředky respektující obecně přijímané zásady slušného chování (srov. např. usnesení ve věci sp. zn. II. ÚS 76/2000, obdobně, s větším důrazem na věcnost projevu a slušnost vystupování usnesení ve věci sp. zn. II. ÚS 2966/07).

Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů neshledal kasační stížnost stěžovatele důvodnou, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nenáleží. To by náleželo žalované - Nejvyšší správní soud však nezjistil, že by jí nějaké náklady v souvislosti s řízením o kasační stížnosti stěžovatele vznikly, proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že žalované, přestože měla ve věci plný úspěch, se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. října 2009

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu